
**„...NEM TÖRŐDTEM AZZAL, HOGY MI A REND ÉS A TREND,
ELKEZDTEM MAGAMNAK DOLGOZNI.”**

Hager Ritta textil-képzőművésszel, a nemzet művészevel és az MMA rendes tagjával plasztikus felvetésű gobelin technikájáról, 1986-os vigadóbeli kiállítása hatásairól beszélgettünk 90. születésnapja és a Pesti Vigadóban 2021-ben nyíló kiállítása alkalmából.

Lesti Árpád interjúja.

©Fotó: Czímbal Gyula

Édesapja huszártiszt, ezredparancsok volt és emiatt sűrűn költöztek a gyermekeibeiben. Hogyan élte meg az állandó változást?

Szüleimnek nehezebb volt, mert mindig össze kellett pakolniuk; de egy gyereknek nem probléma, sőt, izgalmas. A sok utazás 1938-ig tartott, akkor kinevezték országos lótenyésztési főfelügyelőnek - ez tábornoki ranggal járt -, ami miatt végleg visszaköltöztünk Budapestre. Később ki akarták nevezni hadtestparancsnoknak a keleti frontra, de nem vállalta, így nyugdíjazták, 1951-ben pedig kitelepítették a családjával együtt.

Az Országos Magyar Iparművészeti Iskola Textiltervező szakán 1948-ban végzett. Hogyan született meg a gondolat, hogy művészeti irányba indul el és mi miatt a textil szakra?

Nagyon kreatív voltam, folyton készítettem valamit. Apró, 10-15 cm magasú kaucsuk babáim voltak, amikre bevarrt újjú babaruhákat alkottam, ennek során különböző, nagyon komplikált feladatokat kellett elvégeznem. Ruhatervező akartam lenni, de az Iparművészetin nem oda, hanem anyagtervezőnek vettek fel, így eldőlt a sorsom. Viszont miután sokszor másfelé vitt a sors, folyamatosan képeztem magam.

Kreatív fiatalként hogyan élte meg, hogy az '50-es évek hajnalán a nem túl sok egyediséget biztosító szocreál stílusban kellett terveznie?

Egyszerűen, nem voltam hajlandó szocreál stílusban tervezni. Ez olyan komoly feszültséget okozott, ami hatására még jóval később, Aczél György és a 3T korszakában - vagyis a Tilt, Türt, Támogat idején - is az első két

kategóriában voltam. Nem kaphattam semmiféle díjat vagy elismerést, még ha ugyan munkáimat minőségükből kifolyólag el is fogadták.

A helyzetem miatt idővel megcsömöröltem, de sokat olvastam és a keresztény egyházdoktorok kapaszkodót adtak, elemzéseiből merítettem ihletet. Idővel már nem törődtem azzal, hogy mi a rend és a trend, elkezdtem magamnak dolgozni. Az Éj munkám Keresztes Szent Jánosnak A lélek sötét éjszakája, a Belső tűz nevet viselő gobelinem pedig Avilai Nagy Szent Teréz: A belső várkastély című műve alapján született meg.

Kifejlesztette a plasztikus felvetésű gobelin technikát. Mi ez pontosan?

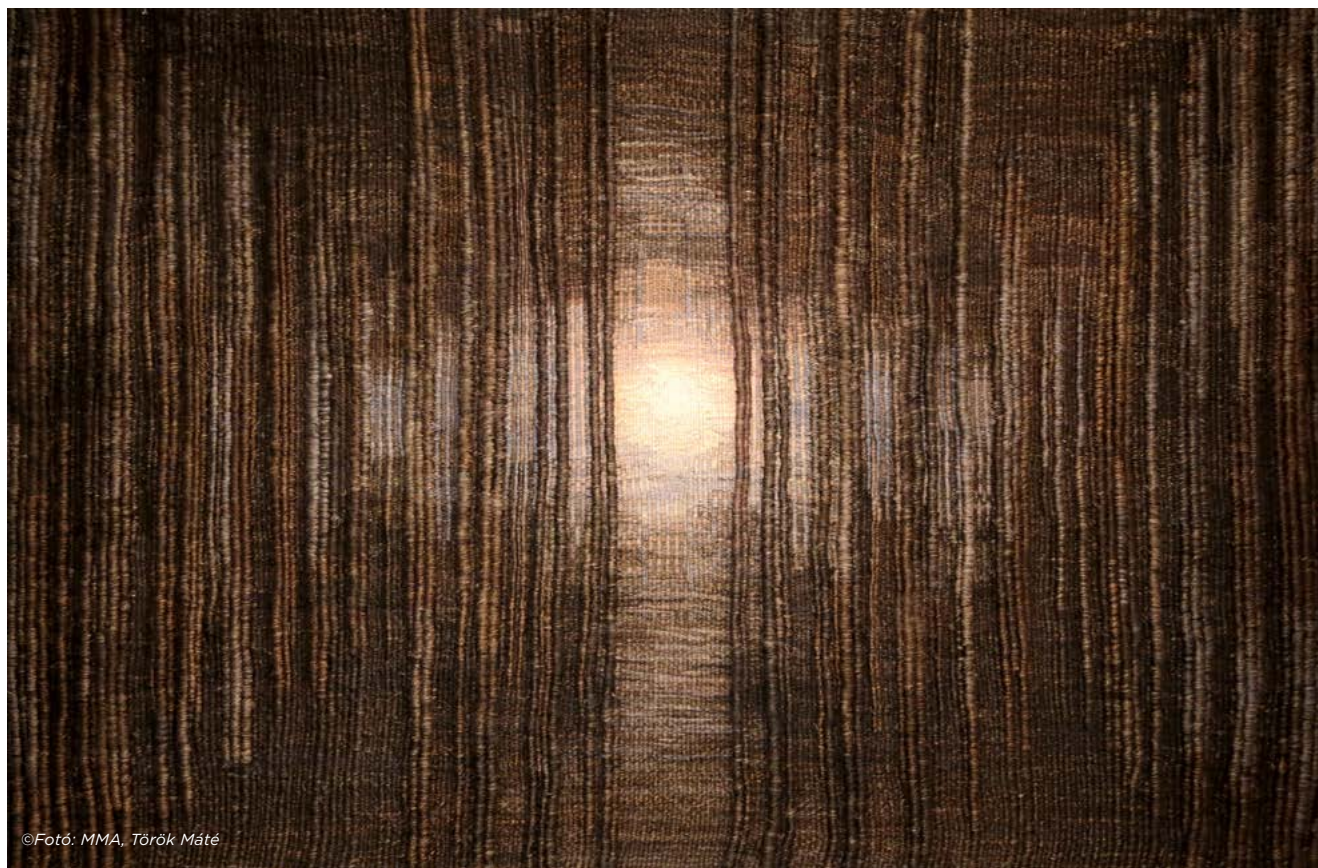
A felvetés az a láncfonál, amin dolgozunk. Ennek egyes részeit megvastagítottam a tervrajz szerint, míg mások vékony maradt, majd felfűztem rá a fonalat, így tudtam kifejezni azt, hogy az élet az hullámzik. Hiszen hol jó nekünk, hol rossz. Ha nehézségek vannak az életben, akkor az ember imádkozik, meditál, végül lenyugszik, így kivilágosodik és lesimul az élet. Az anyagban a vastagság mellett a színeket is alárendeltem ennek, vagyis a sötétebb és a világosabb színek is jelentéssel bírnak. Nekem borzasztóan fontos a fény: az Istentől jövő fényt szeretném minden munkámban megmutatni, mert az a fény tulajdonképpen a szeretet. Ha benned fény világosodik ki, akkor felerősödik a szeretet is. Kisugárzik és így tudsz adni a másik embernek is. A mi dolgunk az életben, hogy ezt a szeretet kibányásszuk és használjuk, mert abból jó fakad.

Textilművészek esetén arra gondol az ember, hogy műtárgyaik falra kerülnek falikárpitként. Ezzel szemben Önnek vannak térbe tervezett alkotásai.

Első térplasztikáim egyike az Összefonódás, amit kenderből, jutából fontam, kötöttem és csomóztam. Aztán az egyik Szombathelyi Textilbiennálénk után megálmodtam, hogy egy vastag anyagból készítek egy csomót, amit

› Gondolkozó székek, 1976, kötözött, csomózott juta, 270 x 200 x 40 cm

©Fotó: MMA, Török Máté

› *Éj, 1986, plasztikus felvetésű gobelin, gyapjú, len, juta, kender; 170 x 255 cm*

aztán tovább fonok. Éppen akkor utaztunk el Svájcba, Lausanne-ba egy nagy nemzetközi textil kiállításra, ahol a terembe belépve egyből megláttam az ötletemet, legalábbis ugyanabból a koncepcióból indult ki: szintén egy nagy csomóból állt. Nagyon elkésredtem, hiszen akkor én ezt már nem csinálhatom meg, pedig nagyszerű ötletnek tartottam. Hazajöttem, gondolkodtam, rájöttem, hogy ezt a csomózást két síkban is el tudom ám készíteni úgy, hogy odakötök még újabb csomókat. Így született meg a Gondolkodó széke, mert annyit gondolkodtam rajta. Az ember munka közben jön rá sok mindenre!

Nem a mostani lesz az első vigadóbeli tárlata. Hogyan született meg 1986-ban az első, „A lélek fejlődésének különböző állomásai” című kiállítása?

Akkor a plasztikus felvetésű gobelin-technikával készített hét alkotásomat mutattam be: a Fény, az Éj, a Belső tűz,

az Áradás, a Pusztaság, a Meditáció és az Út címűt. Egy ismerősöm kapott meghívót Lengyelországba egy ottani művésztelepre, de ő végül nem tudott elmenni, és engem ajánlott, így jutottam be. Szőni kellett... én ugyan az Iparművészetin tanultam szövést, de síkszövést, ami a törülközőkhöz kell. Egy gyár mellett voltunk, és a szövőszék-ről leesett hulladékokból kellett szőni gobelint. A végén két zsákot megtömve engedtek el, azokkal jöttem haza. Annyi fonal volt bennük, hogy még ma is van! A határnál nagyon ellenőriztek, ki tudja, mi van közte, mondtam, „szedjék szét nyugodtan, de aztán tömjék is vissza!” Itthon folytattam az ott elkezdett utat és sorra készültek a műveim. Szerettem volna bemutatni ezeket, de nem kaptam engedélyt, hogy kiállítsak. Preiser Klára a párt-hoz erősen kötődő, de abszolút jóindulatú kolléganőm erre azt mondta állítsunk ki közösen, így talán én is

kapok engedélyt. Közösen tényleg meg is kaptuk a Vigadó Galériát, de külön termekben voltunk, így igazából két külön tárlatot hoztunk létre.

Mi lett tárlatának a következménye?

Egy Svájcban élő barátom ismerte Michael Marsch domonkos rendi szerzetes-tudóst, aki mindig kérdezte tőle, „voltál-e már Rittánál?”. Egyszer aztán amikor Magyarországon járt, betért hozzánk, épp túl voltam a vigadóbeli kiállításon, és itthon volt az Éj. Marsch eldöntötte, hogy az egész tárlatot bemutatja Münchenben és Heiligkreuztalban; ott látta meg Christine von Kalckreuth művészettörténész, aki a Brandenburgi kapu egyik őrházában a hidegháborúnak emléket állító Csend Terme szervezője volt. Egyeztetések után felkértek egy, az Éjhez hasonló mű elkészítésére... csak ne legyenek benne sugarak keresztalakban, mert ökumenikus terembe lesz. Vagyis úgy oldjam meg, hogy minden-

kinek, minden vallásnak elfogadható legyen. Így született meg a Sugárzó Csend, amelyet a Csend Terme egyetlen díszítéseként 1994 óta több millióan láttak, több mint 80 vendégkönyvet írtak már tele, s amelyet minden vallás elfogad!

Évtizedekig nem kapott díjakat, aztán egycsapásra milliók ismerték meg művét, műveit. Milyen ezt megélni?

Olyan érdekes, hogy a rendszerváltás után bepótlódott minden elmaradás. Egy időben az ember vágyik a díjakra, elismerésekre, aztán amikor már nem érdekli, akkor megkapja őket. Tehát, egyrészt, meg kell tanulni az életben lemondani; másrészt nem szabad, hogy az embert elkapja a dicsőség, mert akkor nem fejlődik. A fejlődéshez lemondás kell.

Mennyi ideig is tart egy-egy műve létrehozása?

Változó. Decemberben kezdtem a legutóbbit, a Pesti Vigadóban áprilisban nyíló kiállításra nem készülök el vele. Felmerült állítsuk ki, mintha éppen dolgoznék rajta, mert az alkotás folyamata érdekes, sokak lennének kíváncsiak rá. De akkor én két hónapig nem tudnám csinálni... •

©Fotó: MMA, Török Máté

› **Szűk kapu 1998**, gobelin, len, aranyszál, vas
15 x 22 x 14 cm

KÉRDEZZ-FELELEK

Válaszol: **Hager Ritta**

Kitől tanulta a legfontosabbat, s hogyan hasznosítja ezt az életben?

Szüleimtől és Molnár Béla szaktanártól, aki az Iparművészetin volt a szaktanárom.

Mi a kedvenc könyve?

A Biblia, mert itt mindig választ kapok a kérdéseimre.

Mi a kedvenc filmje?

William Wyler Ben-Hurja és a magyar történelmi filmek, mert abból úgyszólván hiány van.

Mit tart legnagyobb művészeti sikerének?

A berlini Brandenburgi Kapunál létesített Csend termében található Sugárzó csend című alkotásomat és mindig az aktuálisat.

Jelenleg milyen művészeti projekten dolgozik, mit tervez?

Köpenyes Mária című tervemet valósítom meg.

A jövőben mivel szeretne foglalkozni?

Azt még nem tudom, majd az imáim következtében megtudom.

Mit szeret legjobban a Pesti Vigadó épületében?

Az épület mindig, elejétől fogva a művészet minden ágát demonstrálta és azt, hogy ezek bemutatásra kerülhetnek a különböző termeiben.